

การจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วย
กรณีศึกษาอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
Supply Chain Management of Community Products from Banana
Case study of U-Thong District Suphanburi Province

ปณิตา แจ้ดนาลาว*¹ จารุกิตติ์ ดิษสระ² ณัฐพงษ์ แท้มแก้ว³
Panita Cheatnalao*¹, Jarukitt Ditsara², Nattapong Tamkaew³

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ซอยอิสราภาพ 15 ถนนอิสราภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600
Faculty of Science and Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
1061 Soi Isaraphap 15, Isaraphap Rd., Hiranruchi, Dhonburi Bangkok 10600
E-mail: panita54@hotmail.com

Received: December 2,2020; Revised: July 13,2020; Accepted: August 21,2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการด้านการเงิน การตลาด การผลิต และการบริหารจัดการ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการโซ่อุปทาน และ 3) เพื่อจัดทำรูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 9 กลุ่ม คือ วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแปรรูปกล้วย ในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และประเมินประสิทธิภาพด้วยแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทานจำนวน 4 กลุ่ม จากกลุ่มที่ดำเนินงานประจำ 2 กลุ่ม และดำเนินงานไม่ประจำ 2 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการเงิน วางแผนโดยประธานกลุ่มใน ทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านการตลาด ผลิตกล้วยฉาบ กล้วยอบมัน และกล้วยกวนเป็นหลัก กำหนดราคาจำหน่ายตามราคาขายทั่วไปในตลาด จัดจำหน่าย ณ สถานที่ของกลุ่ม มีการออกบูท และประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ต่างๆ 3) ด้านการผลิต วัตถุดิบจะได้จากสมาชิกที่ปลูกกล้วยและในชุมชน ดำเนินการผลิตด้วยวิธีทั่วไปในครัวเรือน ยกเว้นบางกลุ่มซึ่งได้รับการสนับสนุนเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐ 4) ด้านการบริหารจัดการ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และประธานกลุ่มเป็นผู้วางแผน ควบคุมสั่งการ และจัดสรรคนเข้าทำงาน ประสิทธิภาพการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มประสบปัญหาเฉพาะกระบวนการผลิตและการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป ผลผลิตไม่พอกับจำนวนยอดการสั่งซื้อ รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานประกอบด้วย 1) เกษตรกร 2) ผู้รวบรวม 3) ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4) ร้านค้าปลีก และ 5) ร้านค้าสมัยใหม่/ร้านค้าส่ง

ข้อเสนอแนะ ภาครัฐควรสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแบบครบวงจร โดยใช้คนในชุมชนหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : การจัดการโซ่อุปทาน, ผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วย, อำเภออุทอง

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study the process of financial, marketing, production, and management, 2) to evaluate the efficiency of supply chain management, and 3) to create the supply chain management model of community products from bananas in U-Thong district, Suphanburi province.

The research studied 9 community enterprises listed as processing bananas in U-Thong district, Suphanburi province. The purposive selection method to select 4 groups from 2 groups of typical operations and 2 groups of non-routine operations, in-depth interview method to collect data, and evaluation the efficiency with the supply chain operation reference (SCOR) model. The results showed that 1) Finance, the group president is the financial planner for everything related.

2) Marketing, the community enterprises mainly produce sweet banana crisp, rolled banana and banana conserve, pricing based on the general market price, distributed banana products in their group location, show at booth exhibition, and advertise on social media. 3) Manufacturing buys raw material from community enterprise members and community, then manufacturing products by household industry method. But some community enterprises can get equipment support from government agencies. 4) Management set a direct target, the group president plan, control, command, and allocate members to work. Efficiency in supply chain management of the group faces specific problems in production processes and warehouse management. Not enough output with the number of orders. The supply chain management model consists of 1) Farmers, 2) Collectors, 3) Product processors/Community enterprise groups, 4) Retail, and 5) Modern Trade/Wholesale.

Suggestions: The government should support the knowledge creation of integrated management by involving people in the community or community organizations.

Keywords: Supply chain management, Community products from bananas, U-Thong District

Paper Type: Research

1. บทนำ

กล้วยเป็นพืชล้มลุก มีอยู่ทั่วไปตามท้องถื่น โดยเป็นพืชที่คนไทยรู้จักกันดี นิยมปลูกกันมากในบ้าน และมักจะปลูกกันแพร่หลายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม ปลูกง่ายให้ผลผลิตเร็ว อีกทั้งยังจะสามารถนำทุกส่วนของกล้วยมาใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ใบกาบ หัวปลี และผล (Hengsawat, 2014, pp. 15-18) ทั้งในรูปของอาหาร ไม่ใช่อาหาร พิธีกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการนำมาใช้เป็นยารักษาโรค สำหรับความเป็นมาของกล้วยในประเทศไทย จากหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุด คือ จดหมายเหตุของลาลูแบร์ ที่เขียนขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จดหมายเหตุกล่าวถึงกล้วยวงช้าง และกล้วยงาช้างน่าจะหมายถึง กล้วยยักษ์ และกล้วยร้อยหวี ตามลำดับ (Sutchaya, 2017, p. 22)

ปัจจุบันกล้วยที่นิยมปลูกเพื่อเป็นการค้าในประเทศไทย มีอยู่ 3 ชนิด คือ กล้วยน้ำว้า กล้วยไข่ และกล้วยหอม โดยที่กล้วยน้ำว้า (Chaiyot, 2009) ปลูกกันมากที่สุดในจังหวัดเลยหนองคาย และระนอง ตามลำดับ รองลงมาได้แก่กล้วยไข่ ซึ่งปลูกกันมากที่สุดที่จังหวัดกำแพงเพชร ตาก และนครสวรรค์ กล้วยเป็นพืชที่ปลูกง่ายและมีผู้รับประทานกล้วยเป็นจำนวนมาก ทุกส่วนของกล้วยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะผลสามารถรับประทานทางอาหารได้สูงสุด รับประทานได้ทั้งผลดิบและสุก กล้วยสุกนำไปเผาทั้งเปลือก ขูดเอาแต่เนื้อไปบดกับข้าว เป็นอาหารชนิดแรกของคนไทยนอกจากนมแม่ กล้วยดิบสามารถนำไปแปรรูปเป็น แป้งกล้วย ไข่ผสมกับอาหารอื่นๆ หรือไปทำเป็น กล้วยฉาบ กล้วยกวน กล้วยตาก ข้าวเกรียบกล้วย ก็เป็นที่นิยมเช่นกัน นอกจากผลแล้ว ปลีกล้วยใช้เป็นผักเป็นส่วนประกอบหลักที่สำคัญของแกงเลียง อาหารเพิ่มน้ำหนักให้แก่แม่ที่เพิ่งคลอดบุตร กาบใบ (ไส้) ใช้ทำอาหาร เช่น แกง เราจึงเริ่มได้ความคิดว่าในเมื่อมีกล้วยอยู่มากมาย

ทำไมเราไม่ตัดแปลงนำมาทำเป็นอาหารที่ทำรายได้ให้กับเราได้ จึงมีความคิดว่าเอากล้วยมาบีบแบบง่าย ๆ เป็นการเพิ่มมูลค่า

เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่ปลูกง่าย และมีผู้รับประทานกล้วยเป็นจำนวนมาก ทั้งกล้วยที่แปรรูปและไม่แปรรูป จึงมีผู้ผลิตจำนวนมากที่เป็นเจ้าของรายเดียว หรือเป็นกลุ่มชุมชน เช่น วิสาหกิจชุมชน กลุ่ม OTOP นำกล้วยมาจำหน่าย ทั้งในรูปแบบที่แปรรูปและไม่แปรรูป แต่ในขณะเดียวกันถึงแม้ว่ากล้วยจะเป็นพืชที่ปลูกง่าย และมีผู้บริโภคจำนวนมาก แต่ก็มีการแข่งขันของผู้ผลิตที่สูงเช่นกัน ฉะนั้นการที่จะสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกล้วยให้มีคุณภาพและต้นทุนเหมาะสมได้นั้น จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะกลุ่มสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากชุมชน เนื่องจากความรู้และการบริหารจัดการต่างๆ ของกลุ่มอาจยังไม่ครอบคลุมทั้งระบบโซ่อุปทาน จึงอาจทำให้การบริหารต้นทุนหรือการบริหารยังไม่ประสบความสำเร็จ (Phiraphatchara, 2012)

การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหลายๆ หน่วยงาน โดยการดำเนินงานจะเป็นการบูรณาการหน่วยงานต่างๆ โดยแต่ละหน่วยงานจะมีความสัมพันธ์และมีความเกี่ยวข้องกัน มีการดำเนินงานระหว่างองค์กรต่างๆ รวมไปถึงคู่ค้า ที่ทำธุรกิจร่วมกันไม่ว่าจะเป็น ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และลูกค้า โดยจะส่งผลต่อการเป็นผลลัพธ์ในเชิงกลยุทธ์ ในอันที่จะสร้างความร่วมมือ ที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจ เพื่อการนำผลิตภัณฑ์และบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค (Bowersox, Closs, Cooper and Bowersox, 2013) โดยที่การจัดการโซ่อุปทานให้เป็นเอกภาพส่งผลให้สมาชิกในโซ่อุปทานได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน และกำจัดส่วนเกินออกจากโซ่อุปทานตลอดสาย เป็นผลให้โซ่อุปทานตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง (Wasusri et al. & Kritchanca, 2007)

อุตสาหกรรมการผลิตกล้วยแปรรูปซึ่งมีการผลิตโดยวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าทางการเกษตรที่แพร่หลายในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และใช้วัตถุดิบผลิตผลกล้วยที่ได้จากการเกษตรในภูมิภาคของจังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง ได้แก่ พิษณุโลก พิจิตร สุโขทัย กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ ตาก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ และอุทัยธานี ซึ่งอุตสาหกรรมนี้จะเป็นการส่งเสริมอาชีพ และกระจายรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวไร่ที่ปลูกกล้วย ผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปกล้วยส่วนใหญ่มาจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และ วิสาหกิจชุมชน (SMCEs) รวมทั้งพ่อค้าขายส่งและขายปลีกที่นำสินค้าไปจำหน่ายแต่ตลาดของอุตสาหกรรมกล้วยแปรรูปมีการแข่งขันสูง แต่อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมกล้วยแปรรูปยังมิได้มีการนำมาศึกษาปัญหาในโซ่อุปทานจากนักวิจัย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาโซ่อุปทานและปัญหาที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมแปรรูปกล้วย ตั้งแต่การรับวัตถุดิบไปจนถึงกระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์และการจำหน่าย

จากข้อมูลข้างต้นนำมาสู่แนวคิดการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยกรณีศึกษาอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” ภายใต้ประเภทยานโยบาย โครงการวิจัยทำคนไทย และโครงการวิจัยตอบสนองนโยบายเป้าหมายรัฐบาลตามระเบียบวาระแห่งชาติ ปี 2560 กลุ่มเรื่อง นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ โดยความร่วมมือจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจาก การที่จะสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยให้มีคุณภาพและต้นทุนเหมาะสมได้นั้น ความรู้ การบริหารและระบบซัพพลายเชน เป็นสิ่งที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จที่ต้องมีการศึกษารูปแบบของการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้มทอง เพื่อเป็นข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ประเภทต่างๆ โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการด้านการเงิน การตลาด การผลิต และการบริหารจัดการของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ในระดับชั้นเกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อจัดทำรูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนมีแนวคิดมาจากการงานวิจัยทั้งในส่วนของความเป็นอยู่ของชุมชน ผลิตภัณฑ์ของชุมชน รวมไปถึงโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของชุมชนซึ่งสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ได้มีการ

รวบรวม งานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนดังกล่าวของ (Ninmanee, 2010) ได้กล่าวไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น คือ ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชนที่เป็นพื้นฐานการสร้างเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย และ (Riothongchai, 2008) ยังได้กล่าวไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนหมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่รู้จักกันในชื่อของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชาวบ้านกลุ่มชาวบ้านในชุมชนที่รวมตัวกัน โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และรวมถึงผู้ผลิตรายเดียวและผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

นอกจากจะได้มีการอธิบายถึงความหมายของผลิตภัณฑ์ชุมชนไว้ดังข้างต้นแล้ว การศึกษาถึงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ก็มีความสำคัญต่อการศึกษาดังกล่าวของผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังเช่นงานวิจัยของ (Ongsawaengchai & Rawiyawong, 2011) ได้ดำเนินการวิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้ง สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองน่าน ศึกษาศักยภาพและความสามารถของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองน่าน ในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ที่รวบรวมข้อมูลที่ศึกษาในทุกด้านเพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตเทศบาลเมืองน่านต่อไป และ (Onprapai, Chongkaewattana & Michui, 2006) ได้ดำเนินการวิจัยรวบรวมและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การใช้เพื่อการยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของทุกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พัฒนารูปแบบกลไกและการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ประชาชน เอกชน และวิชาการ พัฒนาพื้นที่ในการยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรในระดับชุมชน วิเคราะห์โครงสร้างระบบฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบ จัดรูปแบบในการพัฒนาชุมชนเพื่อใช้ในการยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน สร้างโครงสร้างงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อให้ระบบการวิจัยศึกษาครอบคลุมพื้นที่ทั้งอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทั้งนี้การศึกษาในเรื่องของความร่วมมือของชุมชน รวมไปถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ก็นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อแนวทางการศึกษาถึง การจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนได้เช่นกัน ดังงานวิจัยของ (Bunphram, Hutauwat, Bunman, Thiraphongthanakorn & Hutauwat, 2005) ได้ดำเนินการวิจัยโดยร่วมกับชุมชนชุมชนบ้านแสงจันทร์หมู่ที่ 10 ตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ศึกษา ร่วมกับชุมชนในการเก็บรวบรวมและจัดทำระบบข้อมูลทรัพยากรพื้นฐานที่สะดวกต่อการใช้งานในชุมชน สำหรับพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนและของชุมชน และแนวทาง

ประกอบอาชีพเสริมในเบื้องต้น และการพัฒนาโครงการวิจัยเติมรูปแบบ ในการพัฒนาระบบสนับสนุนการวางแผนใช้ทรัพยากรของชุมชน และการวิเคราะห์ทางเลือกในการประกอบอาชีพและยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน รวมไปถึงงานวิจัยของ (Thiut, 2000) ได้ดำเนินการวิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดตาก องค์กร หน่วยงาน คนและกลุ่มคนที่ทำงานด้านการพัฒนา ตลอดจนความเคลื่อนไหว (ด้านประชาสังคม) ของเมืองตากเพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างกลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในเขตจังหวัดตาก เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพหุภาคีในจังหวัดตาก

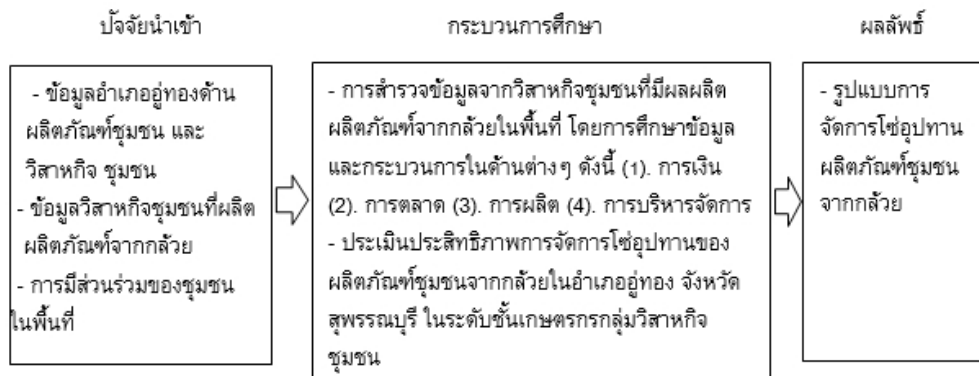
ตั้งนั้นแล้ว ในประเด็นของโซ่อุปทานก็มีความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนเช่นเดียวกัน จึงได้มีการศึกษาในเรื่องของการจัดการโซ่อุปทาน ดังเช่นงานวิจัยของ (Buniam & Buncharukorn, 2014) ได้ดำเนินการศึกษาโซ่อุปทานและความแตกต่างของปัญหาของวิสาหกิจชุมชน (SMCEs) และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของอุตสาหกรรมกล้วยแปรรูป ในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยวิธีการการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผลการศึกษาได้แสดงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมกล้วยแปรรูป ดังนี้ 1) การจัดซื้อ 2) การรับและจัดเก็บ 3) กระบวนการผลิต 4) การบรรจุ 5) การจัดเก็บสินค้าคงคลัง 6) การขนส่ง และ 7) การตลาดและบริการ และงานวิจัยของ(Thongnuaha, 2014) ได้กล่าวไว้ว่า ห่วงโซ่อุปทานหมายถึง การบูรณาการขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน หรือติดต่อกัน

ประสานงานกันไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการจัดการ การผลิต การจัดส่ง การจัดเก็บ การบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการรับคืนสินค้าและบริการให้ตามความต้องการของลูกค้า สร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าและผู้รับบริการภายใต้เงื่อนไขของการควบคุมต้นทุนให้ต่ำที่สุด และ (Simchi-Levi et. al. 2008) ได้ให้ความหมายของการจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ไว้ดังนี้ การจัดการโซ่อุปทานเป็นกลุ่มของกระบวนการและการปฏิบัติที่มีความใกล้เคียงกัน ที่มีการใช้ประโยชน์เพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งมีการบูรณาการ การควบคุม การประสานงานกับส่วนอื่นที่มีความเกี่ยวข้อง ทั้งผู้จัดส่งสินค้า (Supplier), ผู้ผลิตสินค้า (Manufacturer), คลังสินค้า และ ลูกค้า ซึ่งผู้ผลิตสินค้าจะทำการผลิตและกระจายสินค้าในปริมาณที่เหมาะสม และกระจายไปยังสถานที่ที่เหมาะสม ภายในระยะเวลาที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้เกิดการใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุด และลูกค้ามีความพึงพอใจสูงสุดตามความต้องการของลูกค้า

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยกรณีศึกษาอำเภออุ้มทองจังหวัดสุพรรณบุรีผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด และดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยกรณีศึกษาอำเภออุ้มทองจังหวัดสุพรรณบุรีโดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคณะผู้วิจัยศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน และวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมจดทะเบียนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภออุ้มทอง รูปแบบของการจัดการโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้ม

ทองและสรุปเป็นประเด็นการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยกรณีศึกษาอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ขั้นตอนที่ 2 สืบค้นข้อมูลจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลผลิต ผลิตภัณฑ์จากกล้วยในพื้นที่ โดยการศึกษาข้อมูลและกระบวนการในด้าน การเงิน การตลาด การผลิต และการบริหารจัดการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ คือตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการแจ้งกับ กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตรถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุทอง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยมีข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนและวิสาหกิจชุมชน ในอำเภออุทอง รูปแบบของการจัดการโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุทอง ที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ ทบทวนวรรณกรรม ข้อมูลจากตำรา ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ/เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาจัดการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จำนวน 1 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์ SCOR Model และรูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยโดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วย ผู้นำชุมชนและท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเขียนรายงาน และจัดทำรูปแบบการจัดการโซ่อุปทานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วย ในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแปรรูปกล้วยจำนวน 9 กลุ่ม จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการจดทะเบียน โดยมีที่ตั้งกลุ่มอยู่ในพื้นที่อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 98 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกล้วยฉาบบ้านดอน วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตแปรรูปเกษตรปลอดสารพิษ วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกร หมู่ 7 หนองบอน วิสาหกิจชุมชนขนมไทยบ้านดรุณี วิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านดอนพัฒนาอาชีพ วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองเสือ วิสาหกิจชุมชนวนเกษตรดงเย็น วิสาหกิจชุมชนสวนกล้วยอุทอง และวิสาหกิจชุมชนโสมจันทร์

กลุ่มตัวอย่าง คือ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ที่มีลักษณะการดำเนินงานประจำ จำนวน 2 กลุ่ม และวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ที่มีลักษณะการดำเนินงานไม่ประจำ จำนวน 2 กลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 กลุ่ม เนื่องจากในช่วงเวลาที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลนั้น ทั้ง 4 กลุ่ม คือ วิสาหกิจชุมชนกล้วยฉาบบ้านดอน วิสาหกิจชุมชนโสมจันทร์ วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตแปรรูปเกษตรปลอดสารพิษ และวิสาหกิจชุมชนวนเกษตรดงเย็นมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย แต่อีก 5 กลุ่ม ไม่พบการดำเนินกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ โดยประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์ สอบถามถึง กระบวนการด้านการเงิน การตลาด การผลิต และการบริหารจัดการของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วย ในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยจะทำการจัดบันทึกในขณะที่ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทุกครั้งโดยละเอียด โดยใช้อุปกรณ์ช่วยรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้ (1) สมุดบันทึก (2) แฟ้มเก็บข้อมูล (3) วีดีโอบันทึกภาพเคลื่อนไหวและเทปบันทึกเสียง (4) กล้องถ่ายรูป

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ดำเนินการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ที่ สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหาความชัดเจนของภาษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล โดยในแต่ละครั้งที่คณะผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้นำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึก การถอดเทปบันทึกเสียง มาจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่างๆ พิจารณาข้อมูลที่ได้แต่ละครั้งว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

(1) กระบวนการด้านการเงิน การตลาด การผลิต และการบริหารจัดการของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

(2) ประเมินประสิทธิภาพ การจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ในระดับชั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยจะใช้แบบกระบวนการห่วงโซ่อุปทานด้วยเครื่องมือ Supply Chain Operation Reference (SCOR-Model) เนื่องจากเป็นเครื่องมือให้ผู้บริหารสามารถเข้าใจปัญหาความซับซ้อนขององค์กรในด้านการผลิตได้ดี ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น (Chairat and Ongkhunarak, 2011) โดยได้กำหนดระดับในการวิเคราะห์ไว้ 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 (Top Level) (ชนิดกระบวนการ) ในขั้นตอนนี้มีการระบุขอบเขตและเนื้อหาของห่วงโซ่อุปทาน

ระดับที่ 2 ระดับโครงสร้าง (Configuration Level) เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างหลักของห่วงโซ่อุปทาน

ระดับที่ 3 ระดับองค์ประกอบกระบวนการ (Process Element Level) โดยนำผลจากการวิเคราะห์ระดับที่ 2 มาพัฒนากระบวนการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

(3) รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

1. ด้านการเงิน ทางกลุ่มมีการวางแผนด้านการเงิน โดยประธานกลุ่มเป็นผู้วางแผนในการจัดซื้อวัตถุดิบ การจ้างแรงงาน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นลักษณะการวางแผนแบบเป็นทางการ การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นลักษณะการนำผลผลิตมารวมกันจำหน่าย และเพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์ เงินทุนในการเริ่มต้นและแหล่งที่มาของเงินทุนเกิดจากการลงทุนของสมาชิกกลุ่ม เป็นการลงทุนในการเพาะปลูกต่างๆ และการผลิต และการซื้อวัตถุดิบ และเงินลงทุนมีเพียงพอ เนื่องจากการผลิตเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป และการคาดการณ์ตลาดในการผลิต ส่วนใหญ่กลุ่มจะผลิตตามคำสั่งของลูกค้า กลุ่มไม่มีการระดมเงินทุน แต่จะให้เงินเริ่มต้นจากสมาชิก และมีเงินสนับสนุนจากภาครัฐช่วยบ้างการแปรรูปกล้วยนั้นไม่สามารถประมาณการได้เนื่องจากจะผลิตต่อเมื่อมีวัตถุดิบคงเหลือ

2. ด้านการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์กลุ่มจะผลิตกล้วยฉาบ กล้วยกวน และกล้วยอบมีวนเป็นหลักด้านราคาทางกลุ่มกำหนดราคาจำหน่ายตามราคาซื้อขายในท้องตลาดโดยทั่วไป ด้านการจัดจำหน่าย ขาย ณ สถานที่ของกลุ่ม ด้านส่งเสริมการตลาดมีการออกบูทและประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ต่างๆ

3. ด้านการผลิต วัตถุดิบจะได้จากสมาชิกที่ทำสวนกล้วย และในชุมชน กระบวนการ (Process) การผลิตดำเนินการผลิตด้วยวิธีต่างๆ ไป แบบในครัวเรือน โดยบางกลุ่มอาจได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ เนื่องจากทางกลุ่มมีประสบการณ์ในการผลิตที่ยาวนาน แต่ไม่เน้นปริมาณการผลิตเนื่องจากการใช้ผลผลิตที่เหลือให้เกิดประโยชน์และจะผลิตตามคำสั่งลูกค้า

4. ด้านการบริหารจัดการ ทางกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานที่ชัดเจน และในปัจจุบันทางกลุ่มดำเนินการโดยประธานกลุ่มเป็นผู้วางแผน ควบคุม สั่งการ และ

จัดสรรคนเข้าทำงาน เนื่องจากต้องการลดปัญหาการขาดแคลนกำลังการผลิต โครงสร้างองค์การเป็นลักษณะเจ้าของกิจการจ้างแรงงานเป็นลูกมือในการผลิต โดยการมอบหมายงานจะเป็นเพียงการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละกระบวนการผลิตเท่านั้น การคัดเลือกคนเข้าทำงานจะมาจากสมาชิกของทางกลุ่ม โดยการจัดคนให้เหมาะสมกับงานนั้นในตอนเริ่มก่อตั้งจะมีการสอนขั้นตอนและกระบวนการให้สมาชิกได้ทราบและฝึกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ทุกคนเข้าใจขั้นตอนการทำงาน แต่การจัดวางหน้าที่นั้นจะเน้นที่ความถนัดของแต่ละบุคคล การส่งงานจะเป็นลักษณะการกำหนดยอดการผลิตแจ้งให้กับสมาชิก/แรงงานได้ทราบในเบื้องต้น ทั้งนี้การจ่ายค่าจ้าง/ค่าตอบแทนจะเป็นลักษณะการเหมาชิ้นงานวิธีการควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้นั้น ทางกลุ่มทำได้โดยการกำหนดปริมาณที่จะผลิตตามแผนคำสั่งซื้อ

4.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการโซ่อุปทาน

ผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดสุพรรณบุรี ในระดับชั้นเกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเลือกวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ที่มีลักษณะการดำเนินงานประจำ จำนวน 2 กลุ่ม และวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ที่มีลักษณะการดำเนินงานไม่ประจำ จำนวน 2 กลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 กลุ่มเนื่องจากในช่วงเวลาที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลนั้น ทั้ง 4 กลุ่ม คือ วิสาหกิจชุมชนกล้วยฉาบบ้านดอน วิสาหกิจชุมชนโสมจันทร์ วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตแปรรูปเกษตรปลอดสารพิษและวิสาหกิจชุมชนวนเกษตรตรงเย็น มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย แต่อีก 5 กลุ่ม ไม่พบการดำเนินกิจกรรม

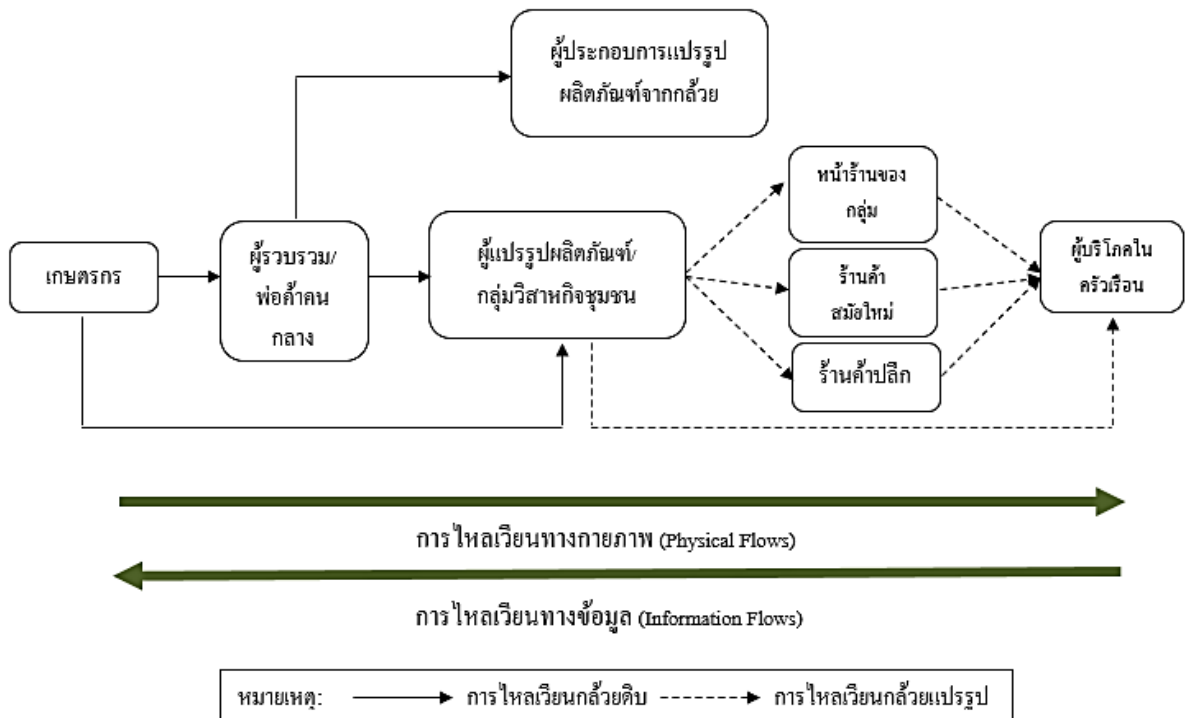
ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์การจัดการห่วงโซ่อุปทานด้วย SCOR Model

กระบวนการจัดการ	การจัดการห่วงโซ่อุปทาน			
	วิสาหกิจชุมชนกล้วยฉาบบ้านดอน	วิสาหกิจชุมชนโสมจันทร์	วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตแปรรูปเกษตรปลอดสารพิษ	วิสาหกิจชุมชนวนเกษตรตรงเย็น
1. Plan การวางแผน	- มีการวางแผนจัดหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ กล้วยน้ำหว่า กล้วยหักมุก	- มีการวางแผนจัดหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ กล้วยน้ำหว่า	- มีการวางแผนจัดหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ กล้วยน้ำหว่า	- ไม่มีการวางแผน
	<u>ปัญหา</u>			
	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา
2. Source การจัดซื้อ	- มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย	- มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย	- มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย	- มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย

กระบวนการจัดการ	การจัดการห่วงโซ่อุปทาน			
	วิสาหกิจชุมชน กล้วยฉาบบ้านดอน	วิสาหกิจชุมชน โสมจันทร์	วิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตแปรรูปเกษตร ปลอดภัย	วิสาหกิจชุมชน วนเกษตรตรงเย็น
จัดหาและการ ขนส่งวัตถุดิบ	<u>ปัญหา</u>			
	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา
3. Make การผลิตและ การจัดการ คลังสินค้า สำเร็จรูป	<ul style="list-style-type: none"> - มีกระบวนการผลิตด้วยระบบคริวเรือน และชุมชน - ใช้เครื่องมือสมัยเก่าผสมผสานกับสมัยใหม่ - สามารถแปรรูปจำนวนมากแล้วสามารถจัดเก็บเป็นสินค้าคงคลังได้ - มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย - สามารถแปรรูปจำนวนมากแล้วสามารถจัดเก็บเป็นสินค้าคงคลังได้ - มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีกระบวนการผลิตด้วยระบบคริวเรือนและชุมชน - มีเครื่องมือที่ทันสมัย - สามารถแปรรูปจำนวนมากแล้วสามารถจัดเก็บเป็นสินค้าคงคลังได้ - มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย - สามารถแปรรูปจำนวนมากแล้วสามารถจัดเก็บเป็นสินค้าคงคลังได้ - มีแหล่งวัตถุดิบและเครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีกระบวนการผลิตด้วยระบบคริวเรือนและชุมชน - ใช้เครื่องมือสมัยเก่าผสมผสานกับสมัยใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีกระบวนการผลิตด้วยระบบชุมชน - ใช้เครื่องมือสมัยเก่าผสมผสานกับสมัยใหม่
	<u>ปัญหา</u>			
	- ผลผลิตไม่พอกับยอดสั่งซื้อของลูกค้ารายใหญ่จึงเสียโอกาส	- ผลผลิตไม่พอกับยอดสั่งซื้อของลูกค้ารายใหญ่จากต่างประเทศจึงเสียโอกาส	- แปรรูปเมื่อมีวัตถุดิบที่มีในชุมชนเท่านั้น	- ผลผลิตในชุมชนที่ได้มีปริมาณไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและฤดูกาล
4. การขนส่งสินค้าไปยังลูกค้า	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งด้วยรถรับจ้างสาธารณะเมื่อได้รับคำสั่งซื้อจะจัดส่งสินค้าทันทีที่ค่าขนส่งลูกค้าเป็นผู้จ่ายปลายทาง - คิดตามน้ำหนักและระยะทาง - จัดส่งทางไปรษณีย์ค่าจัดส่งลูกค้าเป็นผู้จ่ายปลายทาง - คิดตามน้ำหนักสินค้า - ลูกค้านัดหมายมารับสินค้าเองที่กลุ่มผู้ผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งด้วยรถรับจ้างสาธารณะเมื่อได้รับคำสั่งซื้อจะจัดส่งสินค้าทันทีที่ค่าขนส่งลูกค้าเป็นผู้จ่ายปลายทาง - คิดตามน้ำหนักและระยะทาง - จัดส่งทางไปรษณีย์ค่าจัดส่งลูกค้าเป็นผู้จ่ายปลายทาง - คิดตามน้ำหนักสินค้า - ลูกค้านัดหมายมารับสินค้าเองที่กลุ่มผู้ผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกค้านัดหมายมารับสินค้าเองที่กลุ่มผู้ผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกค้านัดหมายมารับสินค้าเองที่กลุ่มผู้ผลิต
	<u>ปัญหา</u>			
	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา	- กรณีร้านค้าชุมชนสั่งเติมสินค้าจะมียอด	- ไม่พบปัญหา

กระบวนการจัดการ	การจัดการห่วงโซ่อุปทาน			
	วิสาหกิจชุมชน กล้วยฉาบบ้านดอน	วิสาหกิจชุมชน โสมจันทร์	วิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตแปรรูปเกษตร ปลอดภัย	วิสาหกิจชุมชน วนเกษตรดงเย็น
			สั่งซื้อที่จำกัดแต่ต้อง ส่งทันที	
5. Return การรับคืนสินค้า จากลูกค้า	- มีการรับคืนสินค้ากรณี ที่สินค้าเสียหายหรือชำรุดใน ระหว่างการขนส่ง หรือ ก่อนถึงมือผู้บริโภค	- มีการรับคืนสินค้ากรณี ที่สินค้าเสียหายหรือ ชำรุดในระหว่างการ ขนส่ง หรือก่อนถึงมือ ผู้บริโภค	- ไม่มีการรับคืน	- ไม่มีการรับคืน
	ปัญหา			
	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา	- ไม่พบปัญหา

4.3 ผลการจัดทำรูปแบบการจัดการโซ่อุปทาน

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และผลการวิจัยทางผู้วิจัยสามารถกำหนดรูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกล้วยในอำเภออุ้มทอง จังหวัดอุ้มทอง พบว่า

1. เกษตรกร ที่มีผลผลิตกล้วยดิบสามารถนำผลผลิตจำหน่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปแปรรูป หรือ

จำหน่ายให้กับผู้รวบรวม (พ่อค้าคนกลาง) เพื่อนำไปขายให้ในรูปแบบกล้วยสดต่อไป

2. ผู้รวบรวม ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดหาวัตถุดิบ แต่ต้องการปริมาณที่มากเพียงพอต่อการจำหน่าย และปริมาณผู้ต้องการสินค้าที่มากเพียงพอต่อการรับซื้อ เนื่องจากกล้วยที่นำมาแปรรูปส่วนใหญ่มีราคาที่ไม่สูงมากและในพื้นที่อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีพื้นที่ปลูกกล้วยเป็นสวนกล้วยที่ให้ปริมาณสูง จำนวนน้อยมากจึงต้องเน้นปริมาณในการจัดหา

วัตถุประสงค์เพื่อส่งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกล้วยฉาบบ้านดอนที่ทำการหลักมีการผลิตทุกวันและในปริมาณมาก มีความต้องการใช้วัตถุดิบที่มีปริมาณมากต่อวัน

3. ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชน สภาพทั่วไปของการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคือการแปรรูปสินค้าในชุมชน วัตถุประสงค์หลักจึงเป็นวัตถุประสงค์ที่มีอยู่ในชุมชน โดยหลักการนี้ส่วนใหญ่จะไม่มีการจ้างคนงานในปริมาณมาก ๆ ความต้องการวัตถุดิบในการผลิตสินค้าเพื่อส่งเข้าสู่ตลาดขายส่งจึงมีปริมาณน้อยส่วนใหญ่จะเป็นการขายปลีกในชุมชนตนเองหรือ ชุมชนใกล้เคียง และการออกมหารกรรร้านค้าชุมชนที่ทางจังหวัดเป็นผู้จัดให้

4. หน้าร้านของกลุ่ม กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ออกมาแล้วขายหน้าร้าน ณ จุดที่ตั้งของกลุ่มเลย

5. ร้านค้าปลีก ร้านค้าที่อยู่ในชุมชนส่วนใหญ่จะมีสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาวางจำหน่ายเพื่อส่งต่อไปยังผู้บริโภคต่อไป

6. ร้านค้าสมัยใหม่/ร้านค้าส่ง เป็นส่วนน้อยที่ร้านค้าส่งจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามกระบวนการนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ร้านค้าส่งต้องการสินค้าที่มีปริมาณเพียงพอต่อการนำไปขายและต้องการสินค้าที่มีความสม่ำเสมอและราคาต่ำ แต่ต้นทุนของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีต้นทุนสูงจึงทำให้สู้ราคากับทางโรงงานอุตสาหกรรมไม่ได้

5. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 การอภิปรายผล

1. ด้านการเงิน มีการวางแผนโดยประธานกลุ่มในการจัดซื้อวัตถุดิบ การจ้างแรงงาน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นการวางแผนแบบเป็นทางการ การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นลักษณะการนำผลผลิตมารวมกันจำหน่าย และเพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์ เงินทุนในการเริ่มต้นและแหล่งที่มาของเงินทุนเกิดจากการลงทุนของสมาชิกกลุ่มเพื่อการลงทุนในการเพาะปลูกวัตถุดิบ ผลิต และซื้อวัตถุดิบ เงินลงทุนมีเพียงพอเนื่องจากผลิตแบบค่อยเป็นค่อยไป และการคาดการณ์ตลาดในการผลิต ส่วนใหญ่กลุ่มจะผลิตตามคำสั่งของลูกค้า กลุ่มไม่มีการระดมเงินทุนแต่จะให้เงินเริ่มต้นจากสมาชิก และมีเงินสนับสนุนจากภาครัฐช่วย

2. ด้านการตลาด แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือด้านผลิตภัณฑ์ (Product) กลุ่มจะผลิตกล้วยฉาบ กล้วยตาก เป็นหลัก ด้านราคา (Price) ทางกลุ่มกำหนดราคาจำหน่ายตามราคาตลาดโดยทั่วไป ด้านการจัดจำหน่าย (Place) ขาย ณ สถานที่ของกลุ่ม ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีการออกบูทและประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ต่างๆ

3. ด้านการผลิต วัตถุดิบจะได้จากสมาชิกที่ทำสวนกล้วยและในชุมชน กระบวนการ (Process) การผลิตดำเนินการ

ผลิตด้วยวิธีทั่วๆ ไป แบบครัวเรือน ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพเนื่องจากทางกลุ่มมีประสบการณ์ในการผลิตที่ยาวนาน แต่ผลิตในลักษณะไม่เน้นปริมาณการผลิต เนื่องจากเป็นการใช้ผลผลิตที่เหลือให้เกิดประโยชน์ และจะผลิตตามคำสั่งลูกค้า

4. ด้านการบริหารจัดการ ทางกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานที่ชัดเจน และในปัจจุบันทางกลุ่มดำเนินการโดยประธานกลุ่มเป็นผู้วางแผน ควบคุม สั่งการ และจัดสรรคนเข้าทำงาน เนื่องจากต้องการลดปัญหาการขาดแคลนกำลังการผลิต โครงสร้างองค์กรเป็นลักษณะเจ้าของกิจการจ้างแรงงานเป็นลูกมือในการผลิต โดยการมอบหมายงานจะเป็นเพียงการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละกระบวนการผลิตเท่านั้น การคัดเลือกคนเข้าทำงานจะมาจากสมาชิกของทางกลุ่มโดยการจัดคนให้เหมาะสมกับงานนั้นในตอนเริ่มก่อตั้งจะมีการสอนขั้นตอนและกระบวนการให้สมาชิกได้ทราบและฝึกปฏิบัติซึ่งจะทำให้ทุกคนเข้าใจขั้นตอนการทำงาน แต่การจัดวางหน้าที่นั้นจะเน้นที่ความถนัดของแต่ละบุคคลการสั่งงานจะเป็นลักษณะการกำหนดยอดการผลิตแจ้งให้กับสมาชิก/แรงงานได้ทราบในเบื้องต้น ทั้งนี้การจ่ายค่าจ้าง/ค่าตอบแทนจะเป็นลักษณะการเหมาะสมงานวิธีการควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ นั้น ทางกลุ่มทำได้โดยการกำหนดปริมาณที่จะผลิตตามแผน/คำสั่งซื้อ

ด้าน	สรุปผลข้อเสนอแนะ
การเงิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องหาทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 2. จัดทำบัญชีโดยมีรายรับรายจ่ายให้ชัดเจน 3. มีการแบ่งเงินปันผลทุกปี
การตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องวางแผนการประชาสัมพันธ์ในหลายๆ ช่องทาง เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ การออกบูท หรือเว็บไซต์ เพื่อเป็นช่องทางในการโฆษณาสินค้า และเพิ่มกลุ่มลูกค้า 2. ต้องออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ดึงดูดใจลูกค้า 3. สร้างเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสินค้า ให้เป็นที่ยอมรับของลูกค้า
การผลิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้วัตถุดิบที่อยู่ในชุมชนเพื่อลดต้นทุนการผลิต ในต้นทุนการขนส่งสินค้าจากที่อื่น 2. กระบวนการผลิตต้องสะอาดปลอดภัยต่อผู้บริโภค
การบริหารจัดการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินงานและการบริหารงานของกลุ่มต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรู้ และพร้อมจะนำพาสมาชิก

ด้าน	สรุปผลข้อเสนอแนะ
	<p>ไปสู่ความสำเร็จ</p> <p>2. แบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของกลุ่มอย่างชัดเจน ต้องมีการวางแผนทุกกระบวนการในขั้นตอนโซ่อุปทาน</p>

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาค รัฐ ควร สนับสนุน ในการ สร้าง องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร สำหรับการแปรรูปกล้วย เช่น การจัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ การบริหารต้นทุนและวัตถุดิบ การสร้างตราสินค้า และการจัดการการตลาด โดยใช้คนในชุมชนหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วม

2. ข้อจำกัด

คณะผู้วิจัยสำรวจข้อมูลในรูปแบบของกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์การแปรรูปอาหารจากกล้วยเท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยด้านอื่น เช่น หัตถกรรม เป็นต้น

6. References

- Bowersox, D., Closs, D., & Cooper, M. B. (2013). *Supply Chain Logistics Management*. (4th ed.). New York, USA: McGraw-Hill Higher Education.
- Buniam, P., & Buncharukorn, P. (2014). *Kansuksa panha dan souppathan khong rongngan praerup kluai nai khet phak nua ton lang* [Study on supply chain problems of banana processing factories in the lower northern region]. Bangkok, Thailand: Triple Education.
- Bunphram, N., Hutauwat, N., Bunman, C., Thiraphongthanakorn, S., & Hutauwat, N. (2005). *Khronkan namrong raya san ruang rabop thankomun sapphayakon phua kan yok radap khwampenyu khong chumchon nai chonnabot* [Short-term pilot project on resource database system for improving the livelihood of rural communities]. (Ubon Ratchathani University, Thailand).
- Chaiyot, B. (2009). *Kan wikhro tonhun lae phontopthaen kanphalit kluai khai nai changwat tak* [Cost and return analysis of Kluai Khai production in Tak province]. (Master's Thesis, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand).
- Hengswat, D. (2014). *Kluai khunkha lon wi phonlamai di khu sukkhaphap* [Bananas worth overflowing the comb Good fruit for health]. *Food*, 44(1), 15 – 18.
- Ninmanee, T. (2010) *Suksa kanphatthana rabop kanchatkan kan khai sinkha onlai samrap phalittaphan chumchon lae thongthin khong changwat suphan buri* [Study the development of online sales management systems for community and local products of Suphanburi Province]. n.p.:
- Ongsawaengchai, N., & Rawiyawong, P. (2011). *Raingan wichai kansuksa sapphayakon dan sathapattayakam lae watthanatham nai khet thetbanmuangnan phua phatthana sakkayaphap kanthongthieo doi chumchon* [Research report on architectural resource study and culture in the Nan municipality to develop tourism potential by the community]. Bangkok, Thailand: The Thailand Research Fund.
- Onrapai, T., Chongkaewattana, S., & Michui, S. (2006). *Raingan wichai khronkan namrong suksa khomun buangton phua kan yok radap khwampenyu khong chumchon amphe muang changwat maehongson* [Pilot research project to study basic information for improving the well-being of communities in Mueang District, Mae Hong Son Province]. Bangkok, Thailand: The Thailand Research Fund.
- Phiraphatchara, J. (2012). *Khronkan kan phoem munlakha phalittaphan praerup chak kluai phua chai prayot choeng phanit (pi thi 2)* [Project to increase the value of processed products from bananas for commercial use (year 2)]. Bangkok, Thailand: Center for Clinical Technology,

- Research and Development Institute
Rajamangala University of Technology Phra
Nakhon.
- Riothongchai, P. (2008). *Raingan kanwichai kansuksa khwamtongkan nai kanphatthana klum phu phalit phalittaphan chumchon khong changwat phitsanulok* [Research report, study of producer development needs Community products of Phitsanulok province]. (Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok, Thailand).
- Simchi-Levi, D., Kaminsky, P., & Simchi-Levi, E. (2008), *Designing and Managing the Supply Chain: Concepts, Strategies and Case Studies 3rd Ed.* New York, USA: McGraw-Hill Higher Education.
- Sutchaya, S. (2017). Aahan Thai samai krung si ayutthaya [Thai food in the Ayutthaya period]. *Humanities Journal*, 24(2), 22.
- Thiut, W. (2000). *Prachakhom wichai muang Tak* [Tak Research Community]. Bangkok, Thailand: The Thailand Research Fund.
- Thongnuaha, S. (2014). *Khrongkan wichai rupbaep thi mosom nai kanchatkan huang souppathan kluai hom plot san phit khong changwat suratthani : korani sukka amphoe bannasan changwat suratthani* [An appropriate model research project on the management of toxic substances from banana bananas from Surat Thani province: a case study of Ban Mi District, Surat Thani Province]. (Suratthani Rajabhat University, Suratthani, Thailand).
- Wasuri, T., & Kritchancha, D. (2007). *Raingan wichai chabap sombun khrongkan kanchatkan souppathan khong utsahakam sapparot* [The complete research report on the supply chain management project of the pineapple industry]. Bangkok, Thailand: The Thailand Research Fund.